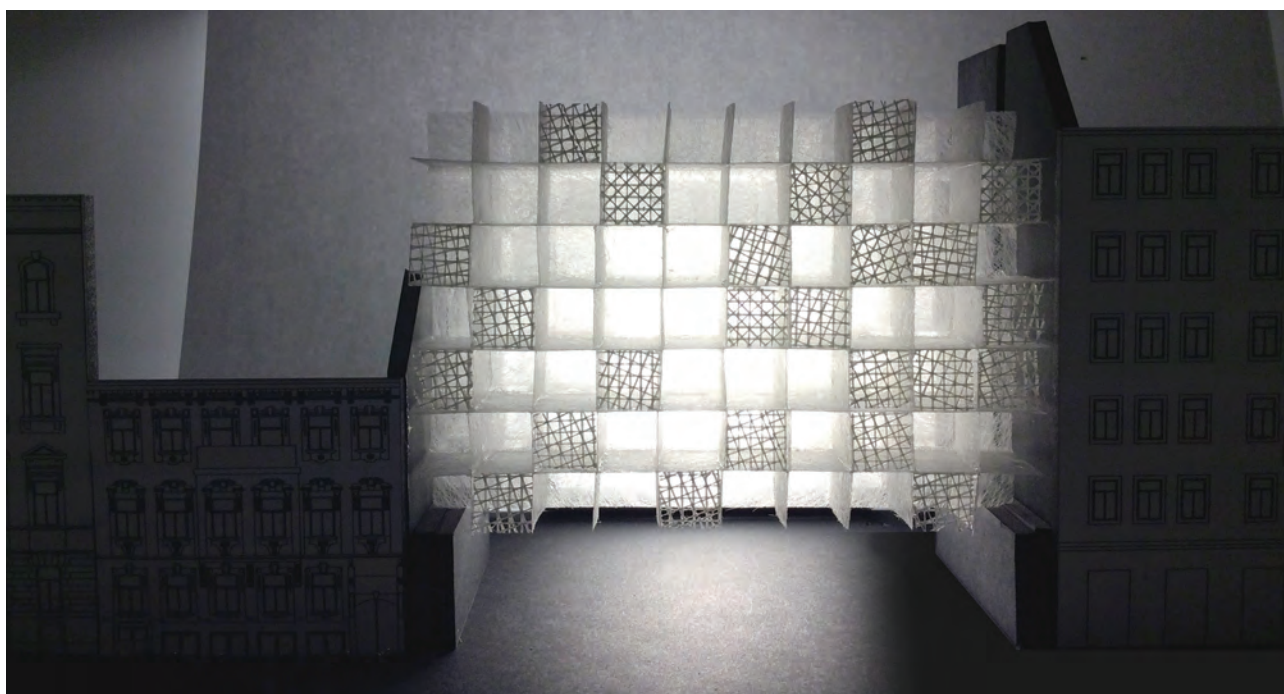

A kézi rajz mint szellemi torna

MÁTÉ TAMÁS ÉS VASS-EYSEN ÁRON ÉPÍTÉSZEK

A két fiatal építész 2016-ban alapította meg műtermét, a BIVAK stúdiót. A stúdió neve egy francia katonai szakkifejezésből (bivouac) ered, a hegymászásban, túrázásban elterjedt gyakorlatra, a szabad ég alatti éjszakázásra utal, ami lehet például magas hóban éjszakai búvóhely beásása, vagy ehhez hasonló megoldás; lényege a minimális eszközhasználat. Eddigi építészeti alkotómunkájukban is erre az egyszerűségre, szikárságra törekzenek. Budapest harmadik kerületében, az egykori Budapesti Harisnyagyár víztornyának felső két szintjén a lomos, galambpiszkos, lerobbant helyiségeket saját kezűleg takarították ki, és itt rendezték be saját építészeti irodájukat, Bene Tamás építész és István Gergely képzőművész barátaikkal. A saját irodájuk létrehozását is afféle bátor kísérletnek tekintették,

mivel kezdetben viszonylag pénztelenül és építetói kapcsolatok nélkül vágtak bele, ám annál elszántabb célkitűzéssel. Elhatározták, hogy elsősorban középület-tervezéssel kívánnak foglalkozni, és ezt az alapításuk óta eltelt pár év alatt, kisebb családi házak tervezési feladatainak teljesítésén keresztül, rengeteg munkával, 90 százalékban mára el is érték. Rendszeresen és eredményesen vettek részt ugyanis nemzetközi és magyarországi építészeti tervpályázatokon (Gellérthegy-pályázat, az Új Budapesti Velodrom tervpályázata, a hódmezővásárhelyi könyvtár és tudásközpont építészeti megfogalmazására kiírt tervpályázat, a prágai New Žižkov Centre nemzetközi tervpályázata, Az egrri vár új, attraktív emelőberendezéssel történő megközelítése című tervpályázat).

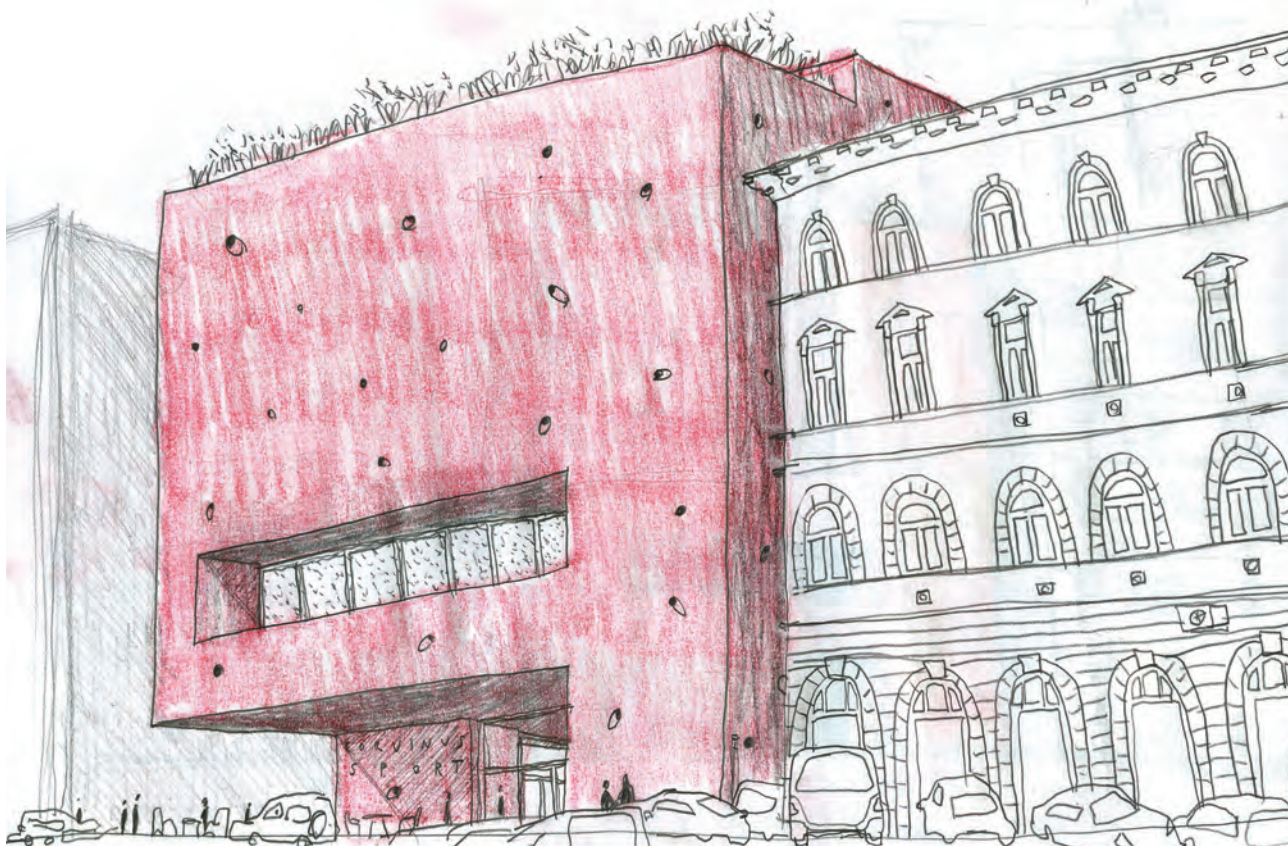
BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron): A Budapesti Corvinus Egyetem kollégiumának terve (modell)

BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN): Plan of the dorm of Budapest Corvinus University (mock-up)

2017, papír, üvegszál, vegyes technika, 30x50x30 cm,

a Budapesti Corvinus Egyetem kollégiumának és professzori vendéglakásainak tervezésére kiírt tervpályázat pályaterve

Fotó: BIVAK studio

BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron): Corvinus Sportközpont terve (rajz)

BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN): Plan of the Corvinus Sports Centre (drawing)

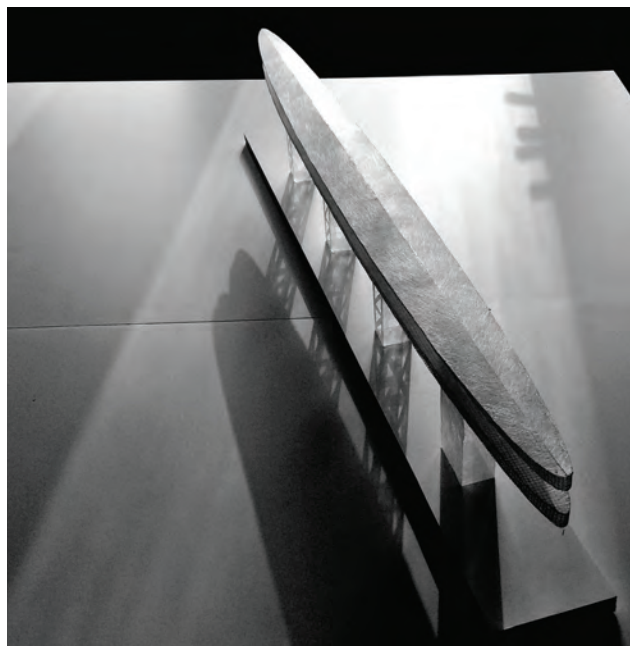
2018, papír, grafit, kréta, 21x29, a Budapesti Corvinus Egyetem sportlétesítményének tervezésére kiírt tervpályázat pályaterve

Fotó: BIVAK studio

BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron): Evezőspálya céltornyának terve (rajz) | BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN): Plan of a rowing-course finish tower (drawing)

Fotó: BIVAK studio

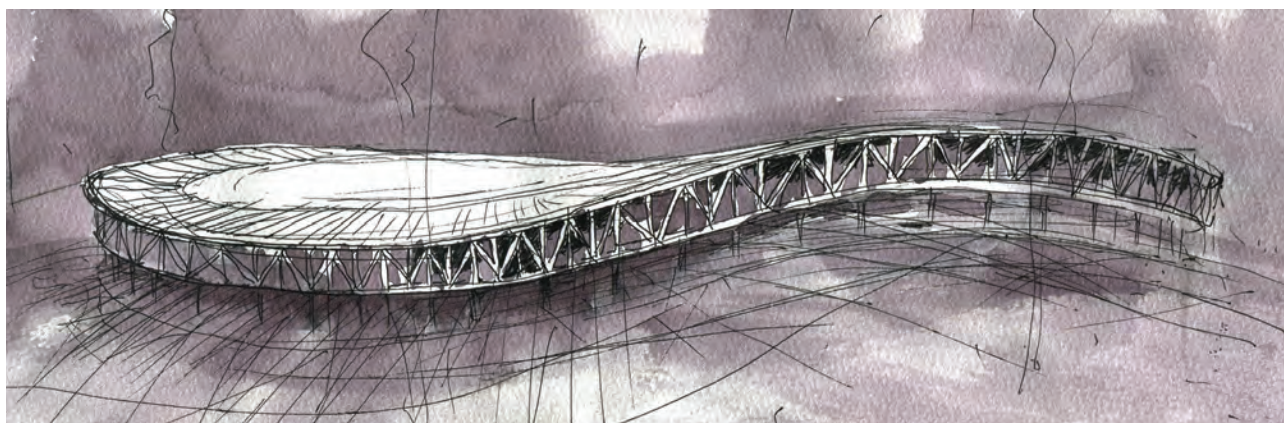

BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron): Evezőspálya céltornyának terve (modell) | BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN): Plan of a rowing-course finish tower (mock-up)

Fotó: BIVAK studio

A Magyar Művészeti Akadémia (MMA) 2019-ben második alkalommal meghirdetett – három évre szóló – művészeti ösztöndíjpályázatára együtt jelentkeztek. Bekerültek a száz nyertes közé. Minden bizonnyal ebben jelentős szerepe volt témájuknak, a *kézi rajznak*, illetve a *modellezésnek* mint az empirikus módon elkezdett tervezési munkafolyamat kihangsúlyozásának. „*Arra vállalkoztunk, hogy saját munkáinkon-tapasztalatainkon keresztül körbejárjuk a »kézzel való gondolkodás« mítoszát, módszertanát, hatékonyságát és eredményességét*” – fogalmazták meg az egyébként két önálló tartalommal rendelkező pályázati anyagukat. Elgondolásuk szerint azonban „*ezek együttesen, egymást erősítve válnak komplexé*”. Ez a manapság a digitalizált tervezői gyakorlatot alkalmazó tervezési világban szokatlan megközelítési mód nemcsak feltűnést keltő, hanem a pályázók elé is jelentős bizonyítási pályát jelöl ki.

Máté Tamás leírása szerint „*a rajzasztalok átalakultak, méretük összemert, megjelent a monitor, a billentyűzet, s miután a szakmában minden a hatékonyság, a racionalitás és a gyorsaság irányába halad, a manualitás ezt a szellemiséget nem támogatja*”. Feltételezi, hogy az eszköz minden bizonnyal befolyásolja a munkamódszert, de kérdés, hogy a gondolatot is befolyásolja-e. „*A rajzra tekinthetünk eszközként, úgy, mint a gondolat egyik megnyilvánulási formájára, és én az eszközhasználatlalt szeretnék foglalkozni.*” Szerinte a kézi rajz mint szellemi torna az önálló gondolkodás kifejlesztésének alapvető szükséglete. A magyar és nemzetközi szakirodalom elméleti megállapításait ismerve, ő úgy véli, hogy „*a gondolat és a rajz közötti kapcsolat misztikus, mégis megfogható, vizsgálható*” – ám ezt a folyamatot, illetve a kölcsönhatást nem elméletben, hanem a tervezői gyakorlatán keresztül kívánja elemezni, dokumentálni.

BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron): Velodrom terve (rajz, részlet) | BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN): Velodrome design (drawing, detail) | 2017, papír, tus, csőtoll, 7x10 cm, az Új Budapesti Velodromra kiírt tervpályázat második díjat nyert pályaterve
Fotó: BIVAK studio

BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron): Társasház terve (rajz)
BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN): Plan of a block of flats (drawing) | 2020, papír, toll, 5x10 cm
Fotó: BIVAK studio

BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron): New Žižkov Centre (látványterv) | **BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN):** New Žižkov Centre (3D design) | 2020, digitális technika, 12x12 cm, a prágai New Žižkov Centre megformálására kiírt nemzetközi tervpályázat pályaterve (társalkotók: GUBA Sándor, HÁMORI Péter [GUBAHÁMORI], SOÓKI-TÓTH Gábor, NOVÁK Sándor)
 Fotó: BIVAK studio

BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron): Társasház terve (modell)
BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN): Plan of a block of flats (mock-up)
 2020, acél zártszelvény, 40x40x35 cm
 Fotó: BIVAK studio

BIVAK studio (MÁTÉ Tamás és VASS-EYSEN Áron):

Az egri vár felvonójának terve (rajz)

BIVAK studio (Tamás MÁTÉ and Áron VASS-EYSEN):

Plan of the elevator in Eger Castle (drawing)

2019, papír, szén, vegyes technika, 29x21 cm, az egri vár új, attraktív emelőberendezéssel történő megközelítésére kiírt tervpályázat pályaterve
Fotó: BIVAK studio

Vass-Eysen Áron a *kézi modellezésről* vélekedik hasonló megfontolásokból ugyanígy, azt állítva, hogy a közvetlenül a virtuális térben való modellezés (komputer) kevésbé hatékony egy feladat megoldásakor, különösen akkor, ha a lehetséges különféle variációk gyakorlati érvényességére kíváncsi a tervező, és inspiráló gondolatait szeretné kipróbálni – figyelembe véve a különböző egyéb, akár külső téri helyzeteket is. A tervezési folyamatokban számára a fontossági sorrend a skiccmodell, azaz a térbeli vázlat, ezt követi a különféle gondolati modellezés, majd annak szerkezeti modellje, s ennek végén van jelentősége a mindenkor megrendelő számára látványában is értelmezhető prezentációs modellnek, amely a digitalizálás révén valójában könnyedebben megoldható. Mindketten alapvetően fontosnak tartják a spontán élmények közvetlen megragadását, akár egy konkrét tervezői feladatról legyen szó, vagy annak az adott környezetbe helyezéséről, vagy csak önmagában az inspiráló forma vagy jelenség ragadja meg nézelődés közben a fantáziájukat. Meggyőződésük, hogy az eszközhasználat mint olyan, meghatározó a

tervezés szellemi tartalmát illetően. Pályázataik részletes ütemtervei az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének a honlapján (<https://osztondij.mma-mmki.hu>) – akárcsak a többi nyertes pályázóé – olvashatók. Saját gyakorlati tapasztalataikat rendszerbe szedve azt az elgondolást szeretnék hangsúlyozni, illetve ajánlani, hogy a „*kézi rajzi anyag inspirációként szolgálhat az építészszakma számára, és hivatkozási pont lehet az építészeti és az építészeti rajzot oktatók számára*”. Ez a pályázati céljuk nem kevésbé fontos, mivel mindketten tanítanak a magyar iparművészképzés legrégebbi, és ma is első számú helyén, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen (MOME). Az utóbbi években a jelentős mértékben újjáalakult intézmény Építészeti Intézetében Vass-Eysen Áron tervezést tanít, Máté Tamás a kísérleti műhelyben folytatja az egykori műhely alapítójának, Ferencz István – ma már Kossuth-díjas – építésznek a módszereit. Tervezői gondolkodásuk kialakulásában egyébként is jelentős szerepet tulajdonítanak tanáraiknak – az említett Ferencz István mellett – Turányi Gábor, Nagy Tamás, Janáky István, Reimholz Péter, Csomay Zsófia, U. Nagy Gábor, Magyar Márton, Göde András nevét említve, akiktől nemcsak a hivatalos tanórákon, hanem néhányukkal közös nyári építőtáborokban is – a gyakorlati tapasztalatszerzés mellett – meghatározó eszmei magatartást, felelősségteli szemléletet is elsajátíthattak. A MOME hallgatói az elméleti oktatást szakszerűen kiegészítő műhelyekben – asztalos, kovács stb. – gyakorolhatják a mesterséget, és mindkét építész-tanár hangsúlyozza, saját fiatal korukon túl a szellemi nyitottságuk miatt egymástól is tanulnak az egyetemen, illetve a már említett, a hagyományokat is folytató nyári közös együtt-építések során. Hasonló konzultatív nyitottsággal dolgoznak saját műtermükben is, koncepcionális vezető szerepük megtartásával. Ez a hagyományos mester-tanítvány viszony alátámasztja pályázatuk értékeit, amelyhez jelenlegi tervezői munkájuk néhány példáját illusztrációként mutatjuk be. A gondolkodásra serkentő, valamint a személyesség jelentőségét kiemelő tervezési folyamatok módszereinek kimunkálását célzó hároméves pályázati eredményeiket aktuális kiállításukon lemérhetjük. A művészi forma mindenkor kortárs szemléletű megteremtéséhez a klasszikus hagyomány újrafelfedezése a jelen tendenciái között figyelemre méltó humánus törekvés.

DVORSZKY Hedvig
művészettörténész